

Groencompost en Bokashi vergeleken

Een aantal feiten op een rij

Op diverse plaatsen in Nederland vinden proeven plaats waarbij maaisel met enkele toevoegingen wordt gefermenteerd. Uit dat proces ontstaat Bokashi. De vraag is welke voor- en nadelen de Bokashi-methode heeft ten opzicht van de meer traditionele compostproductie. Deze factsheet zet een aantal feiten op een rij.

Karakteristieken van compost en Bokashi

Compost ontstaat tijdens een zuurstofrijk proces waarbij organisch materiaal wordt afgebroken tot humus. Bokashi is het product dat ontstaat bij het fermenteren van organisch materiaal onder zuurstofloze omstandigheden. Om het fermentatieproces op gang te brengen worden kalk, klei en het zogeheten 'Microferm' toegevoegd. 'Microferm' is een vloeibaar mengsel van actieve bacteriën, schimmels en gisten die in cultuur zijn gekweekt.

In onderstaande tabel zijn enkele proces- en productkarakteristieken van compost en Bokashi naast elkaar gezet.

	Compost	Bokashi
Karakteristieken proces		
Aanwezigheid zuurstof	+	-
Procestemperatuur	55-65 graden	35-40 graden
Noodzakelijke toevoegingen	Geen	Kalk, klei en 'Microferm'
Procesvoering	Opzetten composthoop, vervolgens regelmatig omzetten.	Opzetten van kuil volgens 'lasagne principe', vervolgens geen bewerkingen nodig.
Omzetting tijdens proces	Vergaande biologische afbraak totdat een stabiel, humusrijk product ontstaat.	Alleen fermentatie, waardoor het product Bokashi een 'halffabricaat' is (afbraak gaat verder wanneer Bokashi in contact met lucht komt).
Karakteristieken product		
Organische stof	Gestabiliseerd, omgevormd in humus.	Verse koolstof nog aanwezig (afbraak vindt plaats in eerste jaar na toediening in de bodem).
Landbouwkundige waarde	Aanvoer organische stof en bemestende waarde.	Stimulering van bodemleven.
Veiligheid	Gegarandeerde afbraak van onkruid- en ziektekiemen.	Onduidelijk (nog niet vastgesteld).
Kosten	Totale kosten €15-20/ton.	Kosten hulpstoffen €9-10/m ³ Geen gegevens beschikbaar over operationele kosten en investeringen.
Wettelijke status	Als meststof onder de Meststoffenwet met gedeeltelijke N+P vrijstelling.	Geen erkende meststof.

De vergelijking tussen Bokashi en 'traditioneel' inkuilen

Het Louis Bolk Instituut heeft in 2015 onderzoek gedaan naar het verschil tussen inkuilen volgens de Bokashi methode en 'traditioneel' inkuilen¹. De conclusie van dit onderzoek was dat in Bokashi een hoger gehalte melkzuur aanwezig is vergeleken met traditioneel ingekuild gras, wat aangeeft dat in de kuil met toevoegingen meer omzetaactiviteit aanwezig is. De fermentatie gaat sneller. Of Bokashi specifieke meerwaarde heeft ten opzichte van ingekuild materiaal vanwege het proces en/of de toevoegingen is onvoldoende bekend. Overigens wordt de naam Bokashi ook wel ten onrechte gebruikt voor materiaal dat traditioneel is ingekuild, dat wil zeggen zonder de toevoegingen die voor de productie van Bokashi noodzakelijk zijn.

¹ Louis Bolk Instituut (2015), 'Verwerken van maaisel voor landbouwkundig gebruik – waarde van compost, Bokashi en bermgraskuil als meststof'.